

Plany Muzeum Sztuki w Łodzi na rok 2021

Wszystko to zachęca, by miast angażować się w kolejne rozbuchane produkcje, w większym stopniu skupić się na wykorzystaniu tego, co już się posiada – czyli własnych zbiorów. W przypadku Muzeum Sztuki sprzyja temu dodatkowa okoliczność: przypadająca w przyszłym roku 90. rocznica otwarcia dla publiczności stałej ekspozycji Międzynarodowej Kolekcji Sztuki Nowoczesnej grupy „a.r.”. Wydarzenie to ustanowiło właściwy początek łódzkiego Muzeum jako jednej z pierwszych na świecie instytucji awangardowych i przesądziło o jego późniejszych losach. Związana z tym wydarzeniem rocznica stanie się pretekstem do pogłębionej eksploracji – w ramach cyklu dziewięć projektów na dziewięć dekad – muzealnych zbiorów oraz ich konfrontacji z istotnymi dla współczesności zagadnieniami.

Istniejące ograniczenia w podróżowaniu zapewne w przyszłym roku nie znikną, w związku z czym rodzima publiczność nadal będzie miała niewielkie możliwości odwiedzania zagranicznych muzeów i obcowania ze zgromadzoną w nich twórczością. Z tego względu praca nad własną kolekcją zostanie w łódzkim Muzeum powiązana z prezentacjami sztuki międzynarodowej. W ich ramach pojawią się dzieła zarówno wielkich postaci XX-wiecznej historii sztuki – Picassa, Mondriana, Malewicza czy Kandinskiego – jak i wybitnych przedstawicieli współczesnej sceny artystycznej, takich jak Wendelin van Oldenborgh, Celine Condorelli i Jasmina Cibic.

W 2021 roku planowane jest ponadto wydarzenie, dzięki któremu Muzeum Sztuki będzie mogło swoje wyjątkowe zbiory i ich niezwykłą historię przedstawić międzynarodowej publiczności profesjonalnej. Mowa o dorocznym Kongresie CIMAM, największym i najważniejszym zgromadzeniu dyrektorów i kuratorów związanych z muzeami sztuki współczesnej i nowoczesnej na świecie. Kongres, który w Polsce odbył się tylko raz, w 1972 roku stanowi dla goszczących go muzeów niepowtarzalną okazję do promocji o globalnym zasięgu oraz nawiązania nowych międzynarodowych kontaktów. Muzeum Narodowe w Gdańsku wesprze jego organizację.

Główny projekt związany z 90. rocznicą otwarcia kolekcji grupy „a.r.” stanowi wystawa i towarzysząca jej monumentalna publikacja zatytułowana „Awangardowe muzeum”. Celem tego przedsięwzięcia ma być ukazanie początków łódzkiego Muzeum w kontekście innych rewolucyjnych inicjatyw zmierzających do powołania nowatorskich instytucji artystycznych, które nie tylko miały gromadzić sztukę, ale także stwarzać warunki do eksperymentowania z jej tworzeniem i percepcją. „Awangardowe muzeum” pokaże cztery takie inicjatywy, w które zaangażowani byli twórcy tej miary, co Malewicz, Tatlin, Rodczenko i Duchamp. Oprócz ich dzieł publiczność Muzeum Sztuki będzie miała okazję zobaczyć dzieła innych wybitnych przedstawicieli światowej awangardy a także unikalne materiały archiwalne wypożyczone z MoMA w Nowym Jorku, TATE w Londynie, Uniwersytetu Yale oraz wielu innych kolekcji z Niemiec, Holandii, Rosji, a nawet Armenii.

Obok „Awangardowego muzeum”, w 2021 roku pojawią się i inne wystawy, dla których zbiory i historia Muzeum Sztuki będą stanowiły materiał wyjściowy bądź punkt odniesienia. Wybitna londyńska artystka Celine Condorelli oraz Wendelien van Oldenborgh, która reprezentowała Holandię na Biennale w Wenecji w 2017 roku, podejmą dialog z najważniejszą przestrzenią łódzkiego Muzeum Sztuki, Salą Neoplastyczną zaprojektowaną w 1948 roku przez Władysława Strzemińskiego jako miejsce ekspozycji kolekcji grupy „a.r.”. Posługując się swoimi wcześniejszymi pracami, jak i specjalnie na tę okazję przygotowanym projektem, Condorelli i van Oldenborgh podejmą się reinterpretacji Sali jako miejsca, w którym spotykają się praktyki architekta, projektanta, artysty, teoretyka i aktywisty nakierowane na przeobrażenie zastanej rzeczywistości społecznej.

Trzecim projektem z dziesięciu na dziewięć dekad będzie wystawa nawiązująca do ważnego polityczno-kulturalnego gestu, jakim jest dar. Była nim m.in. przekazana Muzeum Sztuki przez członków i członkinie grupy „a.r.” kolekcja, która stała się tym samym kamieniem węgielnym łódzkiej instytucji. Do polityczności takich gestów odniesie się słoweńska artystka, Jasmina Cibic, która w swojej praktyce artystycznej, przygląda się „politycznemu stylowi” w architekturze. Śledzi, jak w przestrzeniach publicznych odzwierciedla się tzw. dyplomacja kulturalna i jakie formy estetyczne przybiera. Cibic za pomocą alegorycznej opowieści przywoła Pałac Kultury i Nauki w Warszawie będący „darem narodu radzieckiego dla narodu polskiego”. Wprowadzając aktualne odniesienie do trwającego kryzysu tożsamości europejskiej, zaktualizuje współczesne rozumienie daru.

Muzeum Sztuki, także czwartym i piątym projektem, będzie aktualizować znaczenie swojej kolekcji w ramach znanego już publiczności cyklu „Prototypy”. Zaproszeni do niego artyści i artystki za punkt wyjścia wezmą muzealne zbiory, by odpowiedzieć na stawiane współcześnie pytania. Marek Sobczyk stworzy rozbudowaną instalację malarsko-przestrzenną, wychodząc od dzieł podarowanych Muzeum Sztuki w 1981 roku przez Josepha Beuysa, w geście wsparcia ruchu Solidarności. Natomiast artystki i artyści zaproszeni do współpracy w ramach kolejnej edycji cyklu, zatytułowanej „Podziemny nurt”, zwrócą się ku wypartej pamięci łódzkich rzek. Niewidoczne i zabetonowane strugi Łodzi otworzą pole do refleksji nad degradacją środowiska przyrodniczego i możliwymi działaniami naprawczymi. Rozwiązań współczesnych problemów szukać będą w kolekcji Muzeum Sztuki.

Koncepcje roli muzeum, które przyświecały Strzemińskiemu, miały swoje źródła w rewolucyjnej Rosji. Ten wątek podejmie szósty z projektów rocznicowych realizowany przez amerykańskiego artystę wideo Antona Vidokle’a, który w serii swoich ostatnich prac nawiązuje do ważnych dla historii awangardy teorii rosyjskiego kosmizmu. Ten nurt intelektualny – znany Strzemińskiemu i istotny w Rosji owego czasu – badał, czy i jak nowe technologie mogłyby zapewnić ludzkości życie wieczne. Vidokle pyta o aktualność idei kosmizmu i możliwość nowej utopii, a także mówi o szczególnej roli instytucji muzealnych w tym przedsięwzięciu.

Innym obszarom zbiorów poświęcone będą dwie kolejne wystawy – siódma i ósma z dziesięciu rocznicowych przedsięwzięć. Pierwsza z nich, organizowana wspólnie z Fotofestiwarem, dotyczy historii instytucji. To monograficzna prezentacja dorobku Urszuli Czartoryskiej, która w Muzeum Sztuki stworzyła pionierską kolekcję fotografii. Wystawa będzie okazją, by poznać i ten wyjątkowy zbiór, i oryginalną refleksję Czartoryskiej na temat znaczenia fotografii dla współczesnej kultury. Drugi z projektów zostanie poświęcony Leopoldowi Buczkowskiemu – jednemu z najważniejszych eksperymentatorów polskiej literatury, autorowi słynnych powieści, w tym „Czarnego potoku” czy „Kąpieli w Lucca”. Nie wszyscy wiedzą, że ten prozaik był również oryginalnym twórcą rysunków, obrazów, rzeźb, fotografii. Wystawa będzie pierwszą próbą wydobywania z zapomnienia działalności wizualnej pisarza i całościowego jej ujęcia w oparciu o pojęcia wyprowadzone z jego pism. Stało się to możliwe dzięki pozyskaniu do kolekcji muzeum znacznej części dorobku artystycznego twórcy.

Muzeum – jako dziewiąty projekt – planuje również publikację „Teorii widzenia” Władysława Strzemińskiego w języku angielskim. To pierwsze tłumaczenie niewątpliwie przyczyni się do popularyzacji dzieła artysty i zbiorów instytucji. Wydanie planowane jest we współpracy z e-flux i University of Minnesota Press.

Przyszłoroczna działalność Muzeum Sztuki nie wyczerpie się na dziesięciu projektach przygotowanych z okazji 90-lecia instytucji. Wspomnieć należy o międzynarodowej wystawie „Ziemia znów jest płaska”, której tytułowe hasło jest swoistym mottem ery globalizacji zdefiniowanej przez technologie informacyjne. W rzeczywistości zbudowanej na wierze w

nieskończony naukowy i technologiczny postęp, nieustanną popularność zyskują mity, myślenie magiczne i wyobrażenia duchowa. Wystawa zestawia ze sobą te dwa, jedynie na pozór odległe porządki, przyglądając się światu, w którym funkcjonują one obok siebie – przenikają się i dopełniają. Projekt dotyczyć będzie m.in. sposobów dystrybucji informacji i jej utowarowienia oraz tego, jak funkcjonują i cyrkulują mity, gdy racjonalny opis rzeczywistości staje się niewystarczający. Będzie też szukać nowych sposobów myślenia o świecie i nowych metafor do jego opisu, otwierając pole do dyskusji pomiędzy pozornie wykluczającymi się modelami wiedzy. Z kolei w historycznych wnętrzach Muzeum Pałac Herbsta w otoczeniu sztuki dawnej zaprezentujemy wystawę Edwarda Dwurnika, którego prace poddają krytycznej refleksji kulturowe klisze i narodowe symbole. Artysta, mimo że odnajdujemy w jego obrazach odwołania do wielkich mistrzów i XIX-wiecznej narracyjności, burzy nasze przyzwyczajenia, zrywając z patosem i podręcznikową ilustracyjnością. Włącza się tym samym w dyskusję na temat polskiej pamięci zbiorowej i kulturowej.

materiały MSŁ